

Stadswording in Limburg en het Overkwartier van Gelre: 1000 jaar steden- en huizenbouw

Op vrijdag 12 juni 2026 organiseert de Werkgroep Stedengeschiedenis een bijeenkomst in het Cuypershuis (Pierre Cuypersstraat 1, 6041 XG Roermond) onder de titel *Stadswording in Limburg en het Overkwartier van Gelre: 1000 jaar steden- en huizenbouw*.

We beginnen om 10:30 met een stadswandeling onder leiding van Chris Meys, Birgit Dukers en collega's. Deze start op het Stationsplein (westzijde). De start van de rondleiding sluit aan op de aankomst van de intercity vanuit Utrecht om 10:28 en vanuit Maastricht om 10:26. Vanaf 13:00 zijn we welkom in het Cuypershuis.

De studiedag is gratis toegankelijk, maar aanmelden is noodzakelijk. Dat kan via deze link: <https://forms.office.com/e/5fF1njpqnV?origin=lprLink>

Wie het eerst komt, die het eerst maalt – het aantal zitplaatsen is beperkt.

Meer informatie: www.stedengeschiedenis.nl of wergroep@stedengeschiedenis.nl

PROGRAMMA

Voorzitter: Chris Meys (coördinator monumentenzorg en archeologie Gemeente Roermond)

10:30-12:00	Stadswandeling vanaf Stationsplein
12:00	Lunch op eigen gelegenheid
13:00	Inloop met koffie en thee in het Cuypershuis
13:30-14:00	<i>Ongezien Roermond: nieuwe inzichten in een stadsgeschiedenis</i> – voordracht Birgit Dukers (bouwhistoricus bij Buro4)
14:00-14:30	Discussie
14:30-15:00	<i>Een atlas voor het Overkwartier van Gelre?</i> – voordracht Frans Hermans (Chartermeester Gemeentearchief Venlo)
15:00-15:30	Discussie
15:30-16:00	Koffie en thee
16:00-16:30	<i>Bouwhistorie en stadsgeschiedenis in Limburgse steden</i> – voordracht Birgit Dukers (bouwhistoricus bij Buro4)
16:30-17:00	Discussie

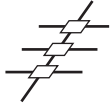
Namens de Werkgroep Stedengeschiedenis
Roos van Oosten, Jaap Evert Abrahamse, Reinout Rutte

TOELICHTING

Ongezien Roermond: nieuwe inzichten in een stadsgeschiedenis

Birgit Dukers

In 2024 startte in Roermond een onderzoeksproject waarbij alle gegevens uit archeologische en bouwhistorische onderzoeken van de afgelopen zestig jaar opnieuw tegen het licht

werden gehouden. Dit gebeurde met het doel om de bestaande kennis over de ontwikkeling van de stad aan te scherpen. In dit multidisciplinaire project werkten archeologen, bouwhistorici en historici samen. Er werd gekeken naar sporen van de vroegste menselijke aanwezigheid in de stad (o.a. aardewerk, paalsporen en afvalkuilen) en naar de ontwikkeling van houtbouw naar steenbouw. Ook was er aandacht voor de middeleeuwse vestingwerken, die tot dan toe nooit samenhangend waren onderzocht. Behalve naar fysieke resten van menselijke bewoning, werd ook onderzoek gedaan naar het gebruik van de ruimte in de stad, op basis van archeologische en historische bronnen. In deze voordracht worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek gepresenteerd en toegelicht.

Een atlas voor het Overkwartier van Gelre?

Frans Hermans

Het Overkwartier was een van de vier delen van het oude graafschap, vanaf 1339 hertogdom Gelre. Het omvatte ruwweg het huidige Noord- en Midden-Limburg en het aangrenzende Duitse gebied rondom het stadje Geldern, de naamgever van het hele landsheerlijke gebied. De belangrijkste steden waren de hoofdstad Roermond en Venlo, beide gelegen aan de Maas. Verder lagen er in het huidige Duitse deel van het Overkwartier behalve Geldern bescheiden steden als Goch, Wachtendonk en Straelen.

Het gebied kent een gecompliceerde geschiedenis en de grenzen werden talloze malen opnieuw getrokken. De regio werd als weinig andere Nederlandse gebieden volop getroffen door de militaire en politieke ontwikkelingen ten tijde van de Opstand. In de achttiende eeuw werd het Overkwartier verdeeld tussen Pruisen, Oostenrijk en de Republiek. Alleen de vestingen Venlo en Stevensweert vielen toen onder het gezag van de Republiek. In de negentiende eeuw kwam er een definitief einde aan het 'idee Overkwartier': als gevolg van het Congres van Wenen werd het oostelijk deel van het Overkwartier Duits (Pruisisch) en het westelijk deel Nederlands, maar binnen een staatkundig novum: de provincie Limburg.

Het is een uitdaging over dit bijzondere gebied een historische atlas samen te stellen, waarin zowel de ontwikkeling van de steden als van het grondgebied aan de orde komen. Spreker bereidt een concept voor en presenteert de stand van zaken.

Bouwhistorie en stadsgeschiedenis in Limburgse steden

Birgit Dukers

Van oudsher werd de geschiedenis van steden onderzocht op basis van geschreven historische bronnen, later aangevuld met gegevens uit archeologisch onderzoek. Maar specifiek onderzoek naar historische gebouwen en de ontwikkeling daarvan, kan nieuwe inzichten opleveren over de genese van een stad. In deze voordracht wordt ingegaan op bouwhistorisch onderzoek naar laatmiddeleeuwse huizen in Roermond, Maastricht, Sittard en Venlo en op de rol die dit onderzoek speelt bij nieuwe inzichten over de stedelijke ontwikkeling. Het verhaal is gebaseerd op Dukers' proefschrift *Bouwen langs de Maas. Huizen in Limburgse steden circa 1200-1600*, dat zij op 2 mei 2025 met succes verdedigde.